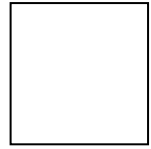

Retouradres: Nassastraat 65,
9675 EN Winschoten

Muldersnijs 2023-3

Groninger Wind

6 oktober 2023 Openluchtmuseum
Het Hoogeland te Warffum Inloop
vanaf 12.30 uur

Adressticker

ISSN 1872-6739

COLOFON

Muldersnijs is het blad voor leden en donateurs van de vereniging Molenwerkgroep Oost-Groningen. KvK no. 40037981.
Het blad verschijnt 4x per jaar en wordt mede mogelijk gemaakt door onze adverteerders.

Bestuur:

Voorzitter: Paul Casteleijn
paul.casteleijn@kpnplanet.nl

Secretaris: Sebastian Boer, Thorbeckelaan 46, 9665 CE Oude Pekela
secretaris@molenwerkgroepoostgroningen.nl

Penningmeester: Cees Nanninga, Wierhuisterweg 11, 9968 AN Pieterburen
Leden: Jan Kugel en Chris Stuit

Bankrekening: **NL55 INGB 0003 0251 39**
t.n.v. Molenwerkgroep Oost-Groningen

De contributie bedraagt € 10,00 per jaar of deel van een jaar.

Website: www.molenwerkgroepoostgroningen.nl

Instructeurs:

Molen Edens te Winschoten, J. Kugel 06-10323438

Molen Dijkstra te Winschoten, N. Holman 0597-562894

Molen de Vier Winden te Pieterburen, D.J. Tinga 0595-441389

Redactie: Hemmo Poppen
redactie@molenwerkgroepoostgroningen.nl

Het blad wordt afgedrukt toegezonden of op verzoek als PDF per mail toegestuurd.

Aangezien het drukken en versturen van het blad een kostenpost is voor de Molenwerkgroep kan het voor u ook een overweging zijn om het digitaal te ontvangen.

Voorpagina: Watermolen Singraven. Zie artikel bladzijde 18

Foto: Chris Stuit

Oude Pekela, 25 september 2023

Aan de leden van de molenwerkgroep Oost-Groningen.

Namens het bestuur nodig ik u uit voor een ledenvergadering op

Donderdag 26 oktober 2023 om 20.00 uur in Dorpshuis De Voortgang te Wedde.

Kerkstraat 10
9698 AR WEDDE

Agenda:

1. Opening.
2. Vaststelling agenda.
3. Notulen ledenvergadering van 21 maart 2023.
4. Mededelingen.
5. Ingekomen stukken.
6. Opleiding.
7. AVG
8. Maaldagen 2024.
9. Excursie.
10. Jubileum.
11. Volgende vergadering.
12. Rondvraag.
13. Sluiting.

Met vriendelijke groet,

Sebastian Boer
Secretaris.

1. Opening.

Paul Casteleijn opent de vergadering en heet een ieder welkom. We hebben ook dit keer besloten om de vergadering plaats te laten vinden in het dorpshuis in Wedde. Met name om de grote opkomst te kunnen faciliteren.

We proberen ons strak aan de agenda te houden om ook aan het einde van de vergadering ruimte te geven om elkaar te spreken.

Nieuwe leden: Simon Broekema (tevens aanwezig), Martijn Klein, Jeroen Padmos, Sjoerd van Soelen en Twan de Vries

2. Vaststelling agenda.

Geen toevoegingen op de agenda.

3. Notulen ledenvergadering van 25 oktober 2022.

Geen op- / aanmerkingen, notulen worden goedgekeurd.

4. Mededelingen.

- Erelid Guus Sterenburg is recent overleden. Guus was 1 van de oprichters van de Molenwerkgroep. De Molenwerkgroep Oost Groningen heeft veel te danken aan zijn inzet. Er worden nog een paar woorden gesproken.
- Vorige keer is het ongeluk besproken op Molen de Bente in Dalen. DHM heeft onlangs een bericht rondgestuurd waarin ook aandacht wordt gevraagd om de moer en de spindel goed te controleren.
- Afkeuren van roeden: Molen Edens staat op dit moment ook stil wegens afgekeurde roeden. Veel roeden van de molens die wij draaien, komen uit dezelfde periode en van dezelfde maker. Dat zou kunnen betekenen dat veel molens in de risicozone zitten. Aandachtspunt voor de toekomst is dat het erg lastig wordt om de financiën rond te krijgen voor de eigenaar en een molenmaker te vinden die tijd heeft om roeden te maken. Om te voorkomen dat er extra corrosie zou ontstaan, zou je ook de molen in de "kruisstand" weg kunnen zetten. Welke rol kan het bestuur in kan spelen? We zijn molenaars en geen eigenaren. Daarom lastig parket om nu te bepalen wat te doen. Conclusie: een grote zorg voor ons allen.
- Afmeldingen: Bob Poppen, Martijn Klein, Grieto de Vries, Gerard Murris, Abel Middel, Jan Stamhuis, Jo Bierhof, Joukje Oost, Johan van Dijk
- Jan Kugel en Johan van Dijk hebben de opleidingsraad bezocht. MIO's die langer dan 6 jaar zijn ingeschreven, nog geen examen hebben gedaan en niet op een brief hebben gereageerd, worden automatisch

van de lijst gehaald. Zij komen op de lijst van “maai ploeg” te staan. Het staat hen uiteraard vrij om de opleiding af te ronden.

- Het is voor MIO's niet verplicht meer voor om 3 lesmappen aan te schaffen. Informatie is digitaal beschikbaar en kan daar worden gedownload.
- De weercursus van David Henneveld komt ook digitaal beschikbaar. Lesmateriaal betreffende “Het Weer” wordt aangepast en versimpeld.
- Vanaf heden mag je de opleiding beginnen vanaf 14 jaar, echter wel onder bepaalde voorwaarden.
- Ingeborg Pauwelsprijs: innovatieprijs. Wellicht interessant voor Molen Mulder Pot Kropswolde
- Winschoter Molentoer gaat niet door ivm een tekort aan geld.

5. Ingekomen stukken.

- Reguliere nieuwsbrieven
- DHM: 50^e Nationale Molendag, uitnodiging om je aan te melden voor 13/14 mei.
- Verhuisbericht Erfgoedpartners/Groninger Molenhuis naar Berlagehuis Usquert. 17 april vindt daar van het Gilde afd Groningen de ledenvergadering plaats. Tevens wordt er uitleg gegeven over de nieuwe omgevingswet.
- Cittaslow Westerswolde wil een netwerkdag organiseren in augustus/september. Peiling of er interesse is om deel te nemen. Namens de Molenwerkgroep zullen we hier aan deelnemen.
- 22 april Molenfestival Molen de Ster in Utrecht, nadere informatie hierover volgt nog.
- Opzegging Jo Bierhof

6. Jaarverslag 2022.

Na de corona-periode blijkt ook uit het jaarverslag dat we erg actief weer zijn. Verder geen op-/aanmerkingen. Jaarverslag wordt goedgekeurd.

7. Financieel verslag 2022.

Er is een overzicht verstuurd met daarin de financiële verantwoording over 2022. Cees loopt het overzicht door. Excursie is duurder uitgevallen, komende editie zal ook duurder zijn.

Opleidingskosten zijn ook eenmalig hoger uitgevallen. Dat heeft te maken met de aanschaf van een laptop voor de theorielessen.

De kascontrolecommissie (Remko Verstok en Joep Gründemann) heeft de kas en bescheiden gecontroleerd en in orde bevonden en stelt de vergadering voor om het bestuur decharge te verlenen.

De vergadering neemt dit voorstel over.

8. Verkiezing kascontrolecommissie.

Gekozen worden: Joep Gründemann en Remko Verstok en als reserve Willem Huizenga

9. Begroting 2024.

De begroting voor 2024 wordt bekeken. Er is € 1.000 gereserveerd voor het komende jubileumjaar.

“Prognose” wordt vervangen door het woord “Begroting”.

Begroting voor 2024 wordt op deze manier goedgekeurd.

10. Opleiding.

- De opleiding “molenaar op een korenmolen” wordt als proef opgezet, te weten fase 1. Meer informatie is te vinden bij DHM. Er volgt dan ook een certificaat. Je wordt niet opgeleid om graan te malen, maar alleen om op een korenmolen te draaien. Opleiding “molenaar op een poldermolen” zal wellicht in de toekomst volgen.
- Aanwas van MIO's gaat goed. Praktische opleiding vindt nu in zijn geheel plaats bij Molen Dijkstra doordat Molen Edens stil staat.
- 22 maart zal Jaap Rieks opgaan voor het landelijk examen in Gieterveen
- Komende zaterdag 25 maart toelatingsexamens voor Simon Broekema in Westerwijtwerd.

11. Maaldagen 2023

Molen Edens kan voorlopig van de lijst gehaald worden.

12. AVG

Er is wetgeving om op een ordelijke manier om te gaan met persoonsgegevens. We zijn als vereniging ook verplicht om dit te regelen. Als bestuur zijn we hier mee aan de slag gegaan. We hebben hiervoor een zorgvuldige opzet gemaakt. Op korte termijn zullen we alle leden informeren en vragen om akkoord te gaan met deze opzet. Daarna zal het een formulier worden die ook nieuwe leden gelijk moeten tekenen.

13. Excursie

Zaterdag 15 april staat onze jaarlijkse excursie gepland. We gaan naar het buitenland en bezoeken een 4-tal Duitse molens, nl. Mühle Remels te Uplengen, De Goede Verwachting te Neuharlingersiel, Bockwindmühle te Dornum en Mühle Nenndorf te Westerholt/Nenndorf.

De inschrijving voor deelname staat open. Er zal een inschrijfformulier rond gaan.

14. Status Molenwerkgroep Oost Groningen en ontwikkelingen in 2023 en 2024.

We zijn na corona weer opgestart met allerlei activiteiten. Er zit groei in het aantal nieuwe leden.

Op dit moment hebben we 31 actieve molens binnen de Molenwerkgroep. Paul presenteert een overzicht met daarin een vooruitblik naar 2024. Ons jubileum staat voor de deur en de meeste activiteiten zullen in het teken hiervan staan.

Vraag aan de leden wordt gesteld of een ieder na wil denken over leuke initiatieven, ideeën etc.

Genoemd wordt bijvoorbeeld een Molenroute.

Kijk ook eens naar de molens in Duitsland. Zij krijgen het goed voor elkaar om de omgeving goed te betrekken bij de activiteiten.

Het resultaat van het project “Hanze” is binnen. We hebben 4 rapporten binnen. Elk rapport heeft zijn eigen thema. We hebben het plan om onderdelen van elk rapport te gaan gebruiken. In mei zullen we hier verder mee aan de slag om te bepalen wat we er mee gaan doen.

Om goed in te lezen in de presentaties wordt gevraagd om de presentaties te delen met de leden.

Op 6 oktober zal het evenement “Groninger Wind” plaatsvinden. Organiserende partijen zijn ‘Het Gilde afd. Groningen’, Erfgoedpartners en Molenwerkgroep Oost Groningen.

15. Jubileumjaar 2024

Zie punt 14

16. Volgende vergadering.

Zaterdag 15 april Excursie

Dinsdag 24 oktober Najaarsvergadering

17. Rondvraag.

- Idee om bijvoorbeeld een jubileumvlag te ontwikkelen
- Jan: nieuwe folders meegenomen vanuit het Gilde om op de molens uit te delen.

18. Sluiting.

Met dank voor ieders inbreng sluit de voorzitter de vergadering.

Secretaris
Sebastian Boer

De zomer van 2023 ligt weer achter ons. We zagen mooie perioden, echter met name in de vakantiemaanden wisselden regen, wind en zon elkaar veelvuldig af. Overall – de meeste van onze molens hebben prima gedraaid.

Een molen behoort prima te draaien. We worden echter geconfronteerd met een ‘dilemma’. Kunnen we als molenaars onze huidige roeden vertrouwen? Je moet er niet aan denken dat een roede van je molen onverwacht breekt en er een zwaar persoonlijk ongeluk als gevolg hiervan plaatsvindt. Besef, dat kan ook jezelf betreffen.

Het lijkt logisch en verstandig dat de molenaars van een molen dit onderwerp in goed overleg met de eigenaar bespreken. Hierbij kan de RoeRie van de Hollandsche Molen worden gebruikt voor een eerste oriëntatie. Daarnaast kan een roeden-inspectie inzicht geven in de status van een roede. Het overleg, oriëntatie en een mogelijke inspectie moeten leiden tot een afgewogen keuze voor het wel of niet kunnen draaien van de molen.

Dilemma? De ervaringen met roeden-inspecties, zeker bij de oudere roeden, laten zien dat de kans hoog is dat bij een roeden-inspectie de ultrasoonbeelden van de stuiklassen bij de askop onregelmatigheden vertonen. Als dit het geval is, moet worden besloten de molen stil te zetten.

De oudere roeden zijn veelal 35 jaar en meer geleden geconstrueerd door de (toen) bekende molenmakerbedrijven. Deze maakten de roeden al vele jaren volgens (eigen) ontwerpen en constructiemethoden met veel ambachtelijke kennis en ervaring van eigen personeel. Controles op lasuitvoering waren toen niet/minder gebruikelijk in de molenwereld en ook controlemethoden en -apparatuur waren lang niet zo uitgebreid (en ook betaalbaar) als nu ontwikkeld en voorhanden. Besef uitdrukkelijk – veel oudere roeden draaien al vele jaren zonder problemen in vele molens. Statistisch breken er maar heel weinig roeden.

Dilemma? De kans op stilleggen van de molen na een roeden-inspectie van de oudere roeden is heel hoog. Herstel of vervanging kost veel geld en zeker ook doorlooptijd, 1 tot 2 jaar stilstand is niet zeldzaam. Een molenaar wil zijn molen laten draaien, langer stil laten staan doet pijn. Moeten we dan maar de ogen en oren sluiten voor de lopende discussie rondom roeden in onze molenwereld? Molenaars en eigenaren ontkomen er niet aan elkaar op te zoeken en hierover een mening te vormen. Veel wijsheid zal daarbij nodig zijn.

In de vorige Muldersnijs vertelde ik over mijn ervaringen met een roeden-inspectie bij de Onrust te Oude Pekela. Helaas werd bovenstaande ook hier bevestigd, de metingen waren voldoende verontrustend dat besloten moest worden deze molen stil te zetten. Gelukkig is er ook positief nieuws, de nieuwe roeden voor de Onrust zijn net besteld. In deze Muldersnijs laat ik zien dat molenaars de eigenaar kunnen steunen met hun kennis.

‘Groninger Wind’ vindt plaats op de vrijdagmiddag 6 oktober in het Openluchtmuseum Hoogeland te Warffum. Het belooft een interessante middag

te worden met 3 sprekers en tot nu toe 65 molenbetrokkenen in de zaal. Van harte uitgenodigd, er zijn nog enkele plaatsen vrij, inschrijving kan via de website van Erfgoedpartners te Groningen.

De najaarsvergadering is al kort bij op 24 oktober. De nodige stukken staan al gebruikelijk in deze herfstuitgave van Muldersnijs. Eén van de agendapunten zal het vooruitblikken worden op ons 50-jarige jubileum in 2024. Misschien willen (enkele) leden van onze Werkgroep al nadenken over een mogelijke bijdrage van het jubileum.

Met vriendelijke groet,
Paul Casteleijn

CORRECTIE FOTO DE DELLEN EN DE WESTERSE

In de vorig Muldersnijs is in het artikel van Wim van Rheen een verkeerde foto geplaatst. Dat was uiteraard niet de Westerse molen. Vandaar dat de Westerse nu wel even goed in beeld komt. De foto is gemaakt door Lukas Vandael.

BELEVENISSEN RONDOM DE AANSCHAF VAN NIEUWE ROEDEN VOOR DE ONRUST TE OUDE PEKELA.

Inspectie en afkeur

In de vorige zomeruitgave van Muldersnijs is de uitvoering van de roedeninspectie van de molen in de tweede helft van april beschreven. De inspectie liet zien dat de stuiklassen bij de askop duidelijke afwijkingen vertoonden. Besloten werd de molen stil te zetten.

Advies

De rapportage van Wierenga bouwadvies kwam begin juni binnen bij de Gemeente. De contacten tussen de molenaars en de contactpersoon van de Gemeente Pekela zijn altijd goed geweest en een kopie van de rapportage is

ook aan de molenaars doorgestuurd. Het advies was de oude binnenroede uit 1971 zonder meer te vervangen en een keuze te maken de jongere buitenroede uit 1996 of te vervangen of te herstellen.

Roedemeting binnen- en buitenroede

Koren- en pelmolen De Onrust te Oude Pekela

Belang van de molen voor Pekela

De Gemeente liet heel duidelijk blijken dat een draaiende molen belangrijk is voor hen en de gemeenschap, zij wilden meewerken aan een snelle beslissing wat te gaan doen met het gestelde advies. Rondom einde juni was de beslissing genomen – De Gemeente wilde gaan voor vervanging van beide roeden, inclusief het volledige hekwerk en borden. Een richtbedrag/offerte werd aangevraagd aan een roedenmaker in de directe omgeving. Dit uiteraard behoorlijke bedrag, ook niet opgenomen in de begroting van 2023, moest natuurlijk wel door de Gemeenteraad beoordeeld en goedgekeurd worden.

Bespreking in de raadsvergadering

We hoorden dat dit in de raadsvergadering van 4 juli start om 19.00 uur zou worden besproken. Onderling is afgesproken daar heen te gaan. Formeel kan een burger spreekrecht vragen in een raadsvergadering, echter dat leek ons nog een beetje spannend en we waren zo wie zo al te laat met dit aan te vragen. We besloten al een half uurtje eerder te komen en liepen naar binnen. Gemeente-raadsleden zaten nog buiten de raadszaal koffie met elkaar te drinken. We werden hartelijk ontvangen met de vraag, wat komen jullie zoal doen, er komen maar weinig burgers actief zelf langs bij een raadsvergadering. Wij vertelden dat we molenaars waren en wisten dat er gesproken zou worden over de roeden van de molen. Uiteraard hoopten we op een positieve discussie en uiteindelijke keuze van goedkeuring. Met onze aanwezigheid in de raadszaal wilden we een positieve emotionele bijdrage leveren aan dit keuzeprocess. We gaven natuurlijk aan dat de molen belangrijk is voor Pekela, scholen komen langs, activiteiten worden wel gekoppeld met de molen, etc. - een draaiende molen is dan noodzaak. Plaagstootjes werden uitgedeeld naar ons, alles nog geen gelopen race, etc.

De sfeer was goed, we kregen nog koffie aangeboden. We hadden documentatie meegenomen van de Groninger Molens en ook materiaal van onze Molenwerkgroep en deze mochten op alle plekken van de raadszaal worden uitgedeeld/neergelegd. Zelfs de Burgemeester wilde ons nog even spreken.

Tijdens de pauze bleek er een persvertegenwoordiger van het Dagblad van het Noorden in de zaal te zitten, met hem werd uiteraard ook gesproken. Het resultaat was dat door hem in dit blad enkele dagen later een stukje werd gepubliceerd.

Helemaal aan het einde van de avond, om circa 22.00 uur bleek de discussie maar kort te hoeven worden gevoerd en werd goedkeuring gegeven aan de aanschaf van nieuwe roeden. We werden nog tijdens de vergadering in de raadszaal door de Burgemeester gefeliciteerd met het resultaat en hij beloofde ook vaart te maken met de opdrachtstelling.

Na afloop is nog met meerdere raadsleden gesproken over het belang van de molen voor Pekela en onderling werd afgesproken dat nog in de herfst een delegatie op bezoek komt in de molen voor een rondleiding. Al met al een bijzondere plezierige happening met elkaar.

Afstemming met de Coördinator van de Gemeente Pekela

We hadden reeds in juni aangeboden de Gemeente te kunnen helpen met de keuze van nieuwe roeden. Binnen de Molenwerkgroep is kennis aanwezig over de lopende discussie en problematiek van de roeden binnen de Nederlandse molenwereld. De rapportage van de Hollandsche Molen is ook aan de Coördinator verstrekt.

Al een week na de beslissing in de raadsvergadering werden wij uitgenodigd door hem om de volgende stappen te bespreken. Waarop moest allemaal worden gelet bij de aanschaf van nieuwe roeden. We hebben een aantal specificaties uit de rapportage van de Hollandsche molen genoemd en in een schema gezet. Ook is gebruik gemaakt van een oudere roedenrichtlijn uit 1985. Deze noemt vele nuttige onderdelen die ook in de rapportage van de Hollandsche Molen worden aangegeven. Het door ons opgestelde schema is gebruikt voor de aanvraag tot offertestelling van de Gemeente naar een molenmaker. Enkele door ons ingebrachte onderdelen zijn onder andere, het optimaal uitnutten van de askoppaten - de nieuwe roeden worden iets 'gedimensioneerder' dan de oude roeden waardoor de sterkte toeneemt, nog meer aandacht wordt gegeven aan de uitvoering van de heklatgaten, een juiste afwerking van de stuiklassen en uiteraard een heel goed vastgelegde eindcontrole van de gemaakte roeden en alle onderdelen.

Offerte en opdrachtstelling

De molenmaker heeft het schema en zijn eigen gegevens gecombineerd om in enkele slagen tot de uiteindelijke definitieve offerte te kunnen komen. Deze is

daarna gebruikt voor de opdrachtstelling – midden september - voor het aanmaken en leveren van een tweetal nieuwe roeden inclusief alle toebehoren als hekwerk en borden voor de Molen Onrust te Oude Pekela. De maker wordt het Molenmakersbedrijf Molema V.O.F. te Heiligerlee.

Overall

We hebben, als molenaars, met veel plezier in goede samenwerking met de Gemeente en ook de Molenmaker dit projectje mede inhoud kunnen en mogen geven. De verwachting is dat de molen in het vroege voorjaar van 2024 weer zou moeten kunnen draaien.
Paul Casteleijn

Koning Molenzeylen

- *Nieuwe zeilen*
- *Reparaties*
- *Touwwerk*
- *Smeermiddelen*
- *En meer...*

Fa. Koning v.o.f.
058-2135830 / 06-15107316
info@koning-molenzeylen.nl

www.koning-molenzeylen.nl

Brood
&
Banket

Brans

A.J. Ludolphie

Feiko Clockstraat 172

9665 BK Oude Pekela

Tel. 0597-612491

Beneden Westerdiep 71

9645 AG Veendam

Tel. 0598-613207

ALHOF

bouwkundig adviesbureau

▶ ▶ ▶ **uw bouwkundig adviseur**

gespecialiseerd in monumenten

- ▶ constructieberekeningen
- ▶ ontwerp en tekenwerk
- ▶ inspecties en bouwkundig rapportages
- ▶ bouwfysica
- ▶ vergunningaanvraag en bouwbegeleiding

vraag vrijblijvend een brochure aan

Dorpsstraat 22 tel : 0597 - 530 838
9699 PH Vriescheloo fax : 0597 - 530 858
alhof@planet.nl mobiel : 06 - 12 371 163

**Gebroeders
Eckhardt B.V.**

- Mengvoeders
- Voeradditieven
- Mineralen
- Bodem- en mestverbeteraars
- Meststoffen
- Huisdiervoeders
- Dierversorging

Wollinguizerweg 5 – 9551 TG Jipsinghuizen
Tel. 0599 326219 – Fax. 0599 326459
Email: gebroederseckhardt@hetnet.nl -
www.eckhardt-mengvoeders.nl

ROEDENINSPECTIE

Reactie van een molenaar

Er is veel te doen over het onderwerp roedebreuk en roedeninspectie.

Hoe denken we er als molenaars over.

De ervaring die ik heb opgedaan bij het inspecteren van roedes en de daaruit getrokken conclusies brengen mij een beetje in verwarring.

Wat is de procedure.

Naar aanleiding van een aantal molens waar het zich voor heeft gedaan dat een roede brak, is Nederland in de 'voorzichtig' stand gezet.

Ineens moeten alle roeden geïnspecteerd worden of het gevaar ook bij de eigen molen aanwezig is.

Nu is voorzichtig zijn natuurlijk geen slechte eigenschap, maar.....

Mijn ervaring bij een onlangs gehouden inspectie is het volgende.

In eerste instantie begrijpt vaak de eigenaar niet wat er precies aan de hand is en wordt doorhalen nog wel eens vergeleken met een inspectie van de lassen.

Ook is de angst aanwezig voor een slechte uitkomst en dat betekent 'geld'.

Als dan toch één keer de opdracht tot inspectie is gegeven komt de procedure tergend langzaam op gang omdat de partijen die erbij betrokken moeten worden het ineens heel druk hebben door de vele opdrachten.

Een molenmaker wordt ingeseind. Deze moet de voorzieningen zoals een hoogwerker huren en wat werkzaamheden verrichten als het schoonslijpen van de lasnaden en ruimte creëren zodat er met een camera binnen in de roede kan worden gekeken.

Dan komt er een gespecialiseerd bedrijf dat met speciale apparatuur de lasnaden gaat doormeten.

In het geval van mijn ervaringen bleek dat alle 16 lasnaden (stuiknaden in de aan elkaar gezette plaatdelen van de roedes het dichtst bij de askop) onvoldoende waren. Althans ze voldeden niet aan de kwaliteit van het naastliggende materiaal. Bij de vraag: "Is dit nu iets van de laatste tijd of is dit altijd al zo?" Komt het antwoord: "het is van het begin af aan zo". Dat betekent dat de roede dus al 40 jaar zonder problemen zijn werk doet.

Na de inspectie van de lasnaden worden er nog plaatdiktemetingen en foto's van de binnenkant van de roede gemaakt door weer een ander bedrijf.

Met al die gegevens komt er een rapport met een bekende uitslag
AFGEKEURD.

Ik zeg niet dat we dat maar moeten negeren. Ik kan me voorstellen dat als de lassen dusdanig slecht zijn er op den duur iets van materiaalmoedheid kan ontstaan waardoor de roede alsnog kan breken. En het zal maar gebeuren in een drukke omgeving.

Dus toch.....is het verstandig, omdat je het weet, om de molen niet meer te laten draaien.

Helaas moeten we constateren dat de toegepaste lastechniek van destijds onvoldoende is geweest en dat daardoor meerdere molens na een inspectie stil zullen staan en de eigenaar de portemonnee moet trekken.

Dat zal bij veel eigenaren een lastige keus zijn omdat de bodem van de portemonnee zichtbaar is of dat er andere prioriteiten gesteld gaan worden. Ik vrees dat we een periode tegemoet gaan met heel veel stilstaande molens. En we weten allemaal stilstand is achteruitgang. Zeker voor een molen.

DE GEVOLGEN VAN AIRCO IN DE AUTO.

Een bijdrage van Joep Gründemann

Op 13 juli zette Michel een berichtje op de groepsapp over een tredmolen.

Normaal ben ik dan niet met vakantie, maar dit jaar toevallig wel. We waren ook nog in hetzelfde land als dat van die tredmolen. Het was echter wel een eindje van onze bestemming, dus in eerste instantie wilde ik er niet heenrijden. Maar omdat we in Hongarije overdag temperaturen hadden tussen de 33 en 38 graden deden we bar weinig. Voor lopen was het te warm, voor actief zijn helemaal. Dus na een paar dagen beetje niks doen, toch maar de keuze gemaakt om de dagtocht in de airco te maken en deze “malom” bij de plaats Mohács te gaan bekijken. De heenweg was heerlijk koel, maar toen bij de bestemming de portieren opengingen, sloeg de warme weer toe.

Het was een wel heel verrassend bezoek. We kregen een privé-rondleiding, want we waren de enige gasten. De molen was er één van de ca. 25000 molens (meest watergedreven) die er begin 1900 in Hongarije stonden. Maar ook deze molens konden de strijd tegen mechanisatie niet volhouden. De politieke situatie hielp ook al niet mee tot het in bedrijf houden van (meest) privé-molens. Nu zijn er nog een tiental over, meest in slechte staat.

In 2007 werd door een groep vrijwilligers het plan opgevat om de (sterk) in verval geraakte watermolen te herbouwen en in oude glorie te herstellen. Aan de molenbeek van deze molen stonden vroeger 28 molens. Alleen deze was nog te herstellen, hoewel veel van de originele werktuigen en onderdelen waren verdwenen. Maar omdat de groep vrijwilligers groot was, kon door netwerken veel bruikbare delen gevonden worden en door middel van donaties of sponsering verworven worden. Nadat de watermolen weer een dak had, konden die onderdelen weer hun plek krijgen in de molen.

Een deskundige uit Transsylvanië had nog de deskundigheid om een waterwiel te malen. Zo kon de bovenslagmolen weer draaien. In het verleden was er ook een onderslag-aandrijving en een middenslag-waterwiel, met water dat tegen de binnenkant van een waterwiel spoot. Tegenwoordig is door de aanleg van visvijvers en ander gebruik van het water er bijna geen water meer beschikbaar.

Tredmolen

Om het watertekort het hoofd te bieden werd er gekozen om in een bijgebouw een tredmolen te maken. Dezelfde bouwer uit Transsylvanië ontwierp deze menselijke tredmolen. Met een grote overbrenging kon de draaiende beweging van het tredwiel worden overgebracht naar een klein maalkoppeltje (72 cm), waar mais in kon worden gemalen. Deze tredmolen wordt vooral nu gebruikt als educatief middel om de oude technieken zichtbaar te maken. Groepen kunnen er van het zelf gemalen meel brood bakken in vuurpotten of in een oude broodoven. Uitleg over de maalstenen en de verschillende graansoorten maakt er onderdeel van uit.

Verder beschikt dit molenmuseum over een enorme verzameling van meelzakken. Iedere boer had zijn eigen zakken, te herkennen aan de ingeweven streep patronen, te vergelijken met de Schotse tartans.

NIEMAN
MOLENBOUW
ONDERHOUD • RESTAURATIE

Bezoekadres Wierumerschouwsterweg 17
9774 TE Adorp

Postadres De Overtoom 80
9613 CL Meerstad
niemanmolenbouw@gmail.com
+31(0)620414397

Beikes Schilderswacht bv

Vastgoed onderhoud & beheer

T. 0597-43 21 80

www.beikesschilderswacht.nl

www.beikesschilderswacht.nl

MOLENAARS OP STAP.

Een bijdrage van Chris Stuut

Zaterdag 1 juli 08:00 verzamelen 7 molenaars/mio's zich in Stadskanaal . Het is de bedoeling het Molenmakersbedrijf Vaags in Aalten en aansluitend De Houtzaag&graan-Watermolen Singraven te Denekamp te bezoeken.

Na een ritje van ca. 2 uur komen we om 10:00 uur aan in Aalten. Hier worden we ontvangen door 3 enthousiaste broers Vaags. Na de koffie met koek en wat uitwisselingen over het bedrijf en de verhuizing naar de nieuwe locatie gaan we de enorme loodsen in.

Er wordt nu niet gewerkt dus is er ook geen herrie waardoor het uitleggen een stuk rustiger kan.

De broers, met ieder hun eigen functie en taken, leggen gaandeweg hun activiteiten uit. De metaalafdeling waar o.a. de stalen en geklonken roeden worden gemaakt, alsook de houtafdeling waar complete molens worden gebouwd.

De procedure van het maken van een geklonken roede vond ik interessant om te zien aan de hand van een roede waar aan gewerkt wordt. Van deze toegepaste werkwijze hebben we overigens theoretisch kennis kunnen nemen in de Gildebrief van deze maand. Tjonge wat een bedrijf. In zo'n bedrijf raak je zeker niet snel uitgepraat. Al met al zeker een bezoek waard geweest.

Begin van de middag komen we aan bij de Watermolen Singraven waar we eerst een lunch nuttigen in het

naastgelegen prachtige restaurant. In de watermolen worden we hartelijk ontvangen voor een rondleiding.

Deze watermolen is de enige zaagmolen in Nederland dat wordt aangedreven door water.

Een mooie en overzichtelijke molen maar ook een praktische molen qua bediening van zowel het koren- als zaaggedeelte. De details ga ik niet op in aangezien die allemaal zijn terug te vinden op de molendatabase. Het malen en het zagen is in praktijk gebracht. Het waterrad voor het zagen produceert trouwens een kracht van ca. 70 pk. De werking van de krukas is in deze molen ook heel goed zichtbaar.

Na nog enige tijd na te praten in het restaurant begeven we ons weer naar onze eigen provincie Grunn.

Een aantal foto's die gedurende de dag zijn gemaakt, heb ik reeds in onze App groep gedeeld.

Het was een leerzame en vooral gezellige dag. Wat mij betreft zijn het activiteiten om vaker te doen vanuit initiatieven van de molenaars/Mio's. Ik kan het van harte aanbevelen. Ook suggesties ? Ik hoor het graag. Wellicht kan ik of met mede geïnteresseerden helpen bij het organiseren.

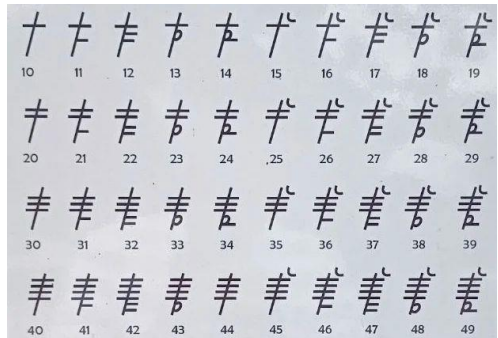
1

Geklonken roede bij Vaags in de maak

MEULEFRANS – BIJZONDERE SYMBOLEN VAN DE MOLENAAR Een bijdrage van Wieke Duinmeijer

Molenaars hanteerden vroeger soms een complex systeem om het gewicht van zakken graan of meel te noteren. Deze symbolen werden met houtskool op de zakken aangebracht. Er kon mee geteld worden van 1 tot 99. Voor buitenstaanders was de betekenis van de symbolen meestal onduidelijk. Het leek op een soort geheimschrift, waardoor men in de volksmond ook wel sprak van 'meulefrans' (molenaars frans).

Op bijgaande prent van Jan Luyken is een molenaar te zien die even uitrust op een zak graan of meel. Met zijn hand lijkt hij onderwijl de zakken te tellen die rondom hem liggen en worden gedragen door enkele mannen. Duidelijk is dat deze molenaar zich ook bediende van 'meulefrans' want op de voorste zakken zijn enkele onbekende symbolen te zien.

Je kunt je afvragen waarom de molenaars niet gewoon gebruik maakten van getallen. Dit was echter een bewuste keus. Vroeger werd op veel plaatsen namelijk belasting geheven op de opbrengst van de molens. En de bedragen die men moest betalen waren dusdanig

hoog dat menig molenaar probeerde de belasting te ontduiken. Hiervoor werd een geheimschrift ontwikkeld waarmee men het gewicht op de zakken meel of graan kon aangeven. Onderling konden de molenaars zo wel controleren hoeveel er in de zakken zat, maar de [commiezen](#) (administratieve ambtenaren) begrepen er helemaal niets van.

Geheimschrift dus, maar toch zat er wel enige logica in de symbolen. Met een streepje vóór een getsymbool kon men bijvoorbeeld aangeven dat een gewicht bijna was gehaald. En stond het streepje achter het symbool dan zat er juist ietsje meer in de zak. Hieronder een voorbeeld van het 'molenaarsschrift' zoals te zien in Openluchtmuseum Bokrijk in Genk (België).

KLEIN LEED IN MOLEN BERG Door Gerard Murris

De laatste zaterdag in mei, zaten er zomaar een stuk of vier wilde tortelduiven op de kapzolder.

Eerst maar eens de bekende locaties bijlangs om daar de netjes en het gaas te verzetten en vast te timmeren. Dat moest toch voldoende zijn, want in de maanden daarvoor fladderde er nooit wat.

Mis gedacht, om kort te gaan...de volgende twee zaterdagen, zaten er nog steeds weer duiven, die als je in de kap komt, zenuwachtig tegen het raam in het achterkeuvelens opvlogen.

Luik er uit, en ja hoor, de vrijheid tegemoet.

En dan blijf je achter met een hoop stront en veren.

Ik ging op zoek naar mogelijke gaten, gleuven en kieren waar licht door naar binnen viel. Maar die waren toch veel te klein, zou je denken.

Proef-ondervindelijk bewezen van niet, natuurlijk.

Het oog viel op een smalle opening onder de lange spruit ter plaatse van de kapdoorgang. Tussen het zink en de spruit ontstaat een, van buitenaf komende, een steeds smaller wordende doorgang.

Van uit de kap, kan daar onmogelijk een duif door, maar van buitenaf wringt zo'n vogel zich toch door deze trechter heen; en een terugweg is er niet; het werkt als een fuik.

De opening volgestopt met een stuk net.

De volgende dagen een paar keer gekeken.. en geen gefladder meer.

De eerstvolgende zaterdagmorgen de witte vlekken op de vloer, balken en bovenas te lijf met een roestborstel (mondkap gewenst) en een vochtige doek.

Daarna stofzuigen.. van draaien komt dan niet veel meer. Trouwens, daar is deze molen niet sterk in.

Dan komen we bij: Groter leed in molen Berg

Enkele jaren geleden is de molen meerdere keren opgetempeld in korte tijd.

De molenmaker heeft toen het vulhout onder het halslager verwijderd en vervangen. Het bleek dat tussen het oude hout enkele vergane, zelfs verkolde delen te zitten.

Probleem opgelost, dachten we toen.

Maar eind juni (2023) kreeg ik het gevlucht nauwelijks van z'n plaats, ondanks windkracht 2 á 3. Na wat hangen en wurgen komt er zomaar beweging in en blijft rondgaan, met af en toe een duwtje.

Vangen en naar de kap.

De bovenas is deels bekleed met hout; dat loopt van voor het bovenwiel tot ver in de richting van het penlager.

En ter hoogte van de langespruit wrijft het deels tegen de spruit. Als je een beetje snel naar boven gaat kun je de warm geworden plekken nog lokaliseren.

Ik heb toen in de daaropvolgende zaterdag dit hout rondom met gele krijt bewerkt; draaien en dan de slijtplekken bewerkt met een bijtel. Klere werk maar het had wel effect.

Het zal tijdelijk zijn; in 2013 heeft deze operatie ook al eens plaats gevonden.

De bovenas zakt dus in de loop der jaren.

Vermoedelijke oorzaak: doorzakkende voeghouten, maar ook het vulhout kan mogelijk nog wat ineendrukken.

Ik zal eens een paar merktekens aanbrengen, op plaatsen waarvan je mag aannemen dat een verandering van de onderlinge afstand een aanwijzing geeft, in welke richting we het moeten zoeken.

GRONINGER MOLENKLEUREN

De vraag wordt nog wel eens gesteld: “Wat zijn nou de typisch Groninger molenkleuren”.

Het Groninger Molenboek geeft hierop antwoord volgens onderstaand lijstje. Doe er je voordeel mee.

Groninger kleuren		
Groninger vlag	kruis	wimpel - bl/gr/rood
Hoofdkleur	wit	afgezet rood & groen
Stelling	wit	eindvlakken = dekkers rood
Ramen	wit	
Deuren	groen	witte slaglijst
Binnenzijde deuren	wit	rode klampen
Uittimmermannetjes	wit	eindvlakken rood
Tussenachtkant op de stelling	wit	
Staart	wit	ondereinde groen
Kruirad	wit	met groene uiteinden
Kruilier	rood	
Dekkers van de schoren	rood	
Uiteinden spruiten	rood	bolle gedeelte
Uiteinden voeghouten	rood	bolle gedeelte
Roostereinden onder kap	wit	bolle uiteinden rood
Onderzijde roosterluiken	lichtblauw	hemeltje
Kuip	groen	
Kroonlijsten	rood, wit en blauw	ook wel geheel wit
Voor/achterkeuvelens	wit	
Luiken in voor/achter keuvelens	rood of groen met wit	ook wel geheel wit
Voeghouten, steunders	rood met wit	
Roeden groen	groen	
Hekken	wit	of blank met lijnolie
Voorzoom	wit	
Borden	groen	
Zelfzwichting	wit	
Ijzeren askop	rood met zilveren ster	of blauw met gouden ster of groen met goud
Vangstok	rood, wit en blauw	geslingerd
Baard onder windpeluw	wit	met smalle rode rand
Krullen windpeluw	groen	
Zwichtstok	wit	
Kozijnen	wit	ramen groen
Uiteinden alle balken	rood	
Groen	Wijzenol kleur 9325	Ral 6009
Wit	Wijzenol kleur 9100	Ral 9010
Rood	Wijzenol kleur 9340	Ral 3003
Blauw		Ral 5005

NIEUWE (HOUTEN) ROEDES VESTINGMOLEN BOURTANGE TEKST EN FOTO VAN CHRIS STUUT

Op 27 September is de standermolen in Bourtange weer voorzien van zijn houten wieken. De oplangers én de borsten zijn op 7 februari j.l. verwijderd. Dus na 33 weken ziet de molen er weer uit als een molen.

De vrachtwagen met kraan kwam om 9.15 de vesting inrijden en als eerste werd één borststuk voorzien van een oplanger, compleet met hekwerk. Met 3 stroppen en 2 bouten werden deze aan elkaar verbonden. Dat geheel werd in de askop gelaten en met roewiggen vastgezet. Daarna, en na een kop koffie, werd de corresponderende oplanger er aan de onderzijde tegen aan geplaatst en ook geborgd. Mooi om te weten is, dat in de vakken waar de borst op de oplanger ligt, twee vierkante klossen zitten, die afschuiven ook al tegen gaan. De buitenroede werd op dezelfde manier aangebracht en tegen de klok van half vier was de klus klaar. Nu komt de afwerking nog, de spitijzers, de bordschroten, de zeilarmen, de kikkers en de zeilklamp. Dan moet de bliksembeveiliging nog worden doorverbonden bij de askop. Dat doet een ander bedrijf uiteraard.

De medewerkers van Nieman Molenbouw hebben weer een stukje vakwerk laten zien. Het maken van een houten gevluicht is ook voor hen geen alledaags werk.

Molenmakersbedrijf **Molema**

V.O.F

Provincialeweg 4a, 9677 TW Heiligerlee. +0031(0)597 - 591660
info@molemavof.nl www.molemavof.nl

Molenbouw

Restauratie

Onderhoud

Verbouw

Metaal

Houtbouw

